

Antwoord

van Gedeputeerde Staten op vragen van

Inwoners van Zuid-Holland
(d.d. 31 mei 2018)

Nummer
3411

Onderwerp
Cultuur

Aan de leden van Provinciale Staten

Sub thema: Beschermd, bekend en beleefbaar cultureel erfgoed.

1. *De middelen voor erfgoedlijnen zijn nu incidenteel. Hoe kunt u zorgen voor een duurzame / structurele borging van erfgoedlijnen?*

Antwoord

De in 2012 gestarte succesvolle aanpak van Erfgoedlijnen is gefinancierd met incidentele middelen van 2 mln. per jaar, aangevuld met 1,5 mln. voor restauratie van monumenten binnen de erfgoedlijnen. Het opgebouwde netwerk van partners rond de 7 erfgoedlijnen, die gezamenlijk veel cofinanciering en vrijwilligers inzetten, hebben ervoor gezorgd dat er veel projecten zijn gerealiseerd en zij waarderen deze taak van de provincie dan ook zeer. Het zou zowel voor het interne proces als voor de partners in het erfgoed goed zijn als deze taak een structurele financiële ondersteuning krijgt. Dat geeft vertrouwen en meer basis voor partijen om hiervoor eigen middelen vrij te maken.

Tevens hebben we in de afgelopen jaren gezien dat de territoria zijn uitgebreid (Midden Delflandse trekvaarten, Gouda bij de Oude Hollandse Waterlinie) en er meer goede projectvoorstellen binnen komen dan het beschikbare budget toestaat. Ook is in het kader van de kwaliteitsslag van de erfgoedlijnen de ambitie uitgesproken om tot iconen c.q. grotere meer ambitieuze projecten te komen.

Door het samenwerken met en de betrokkenheid van zeer veel verschillende partijen aan de erfgoedtafel is gewerkt aan draagvlak en eigenaarschap. Waar mogelijk werken we met economische dragers, maar de ervaring leert dat de ontwikkeling van erfgoedlijnen niet zonder de ondersteuning kan van de provincie.

2. *Hoe zorgt u dat onderhoud en beheer adequaat wordt uitgevoerd?*

Antwoord

De verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud ligt in de meeste gevallen bij gemeenten en waterschappen of soms, in het geval van monumenten bij andere eigenaren (voor rijksmonumenten kan het ook om particulieren gaan).

Als voorwaarden bij subsidiering van projecten (bijv. aanlegsteigers) stelt de provincie waar mogelijke eisen aan beheer en onderhoud gedurende een aantal jaren of eisen

voor overdracht van beheer en onderhoud richting gemeenten. Bij alle projecten wordt de “duurzaamheid” beoordeeld: hoe wordt er gezorgd dat het project niet alleen ontwikkeld wordt, maar ook voortgezet kan worden.

3. *We missen in de jaarstukken beleid buiten bestaande erfgoedlijnen en monumenten. Hoe kunnen we aandacht organiseren voor het overige erfgoed dat nu buiten de erfgoedlijnen valt?*

Antwoord

Met de inzet op erfgoedlijnen is bewust gekozen voor focus op bepaalde gebieden waar erfgoed een centrale functie heeft, maar dat betekent niet dat er buiten de erfgoedlijnen niet geïnvesteerd wordt in erfgoed.

Sinds 2012 is naast de subsidieregeling voor erfgoedlijnen de subsidieregeling actief voor de restauratie en herbestemming van Rijksmonumenten buiten de erfgoedlijnen. Hiervoor is jaarlijks 1,5 mln. beschikbaar. De afgelopen jaren is dit budget meermalen via moties bij voorjaarsnota of begroting opgehoogd omdat de goede aanvragen het budget overstegen.

De afgelopen tijd is extra accent gelegd op de herbestemming van leegstaand erfgoed. Vanuit de incidentele middelen voor cultureel erfgoed is extra budget vrij gemaakt voor vooral leegstaande kerken, boerderijen en industrieel erfgoed. Uit de erfgoedmonitor komt namelijk naar voren dat vooral in deze categorieën veel leegstand voorkomt. Er is aan de bestaande subsidieregeling voor restauraties een subsidieregeling voor herbestemming toegevoegd.

Ook zijn gebiedsgerichte versnellings sessies en netwerkevenementen georganiseerd voor monumenten categorieën met veel leegstand en initiatieven voor herbestemming op gang gebracht met het financieren van 'Adviezen op maat'.

Vanaf medio 2018 wordt een team van aanjagers voor herbestemming van leegstaand erfgoed aangesteld. Deze zullen onder andere werken met een aantal jonge startups die via het Innovatieprogramma voor Startup in Residence is ontwikkeld.

4. *Hoe kan de inzet van vrijwilligers verder gestimuleerd worden? Hoe bereik je ze? Hoe behoud je het ambacht? Wat heeft GS daaraan gedaan in 2017? Zijn er middelen hiervoor beschikbaar gesteld c.q. in hoeverre kan kennisoverdracht verder worden uitgebouwd?*

Antwoord

Bij het behoud en beleefbaar maken van het erfgoed in Zuid-Holland is de inzet van de 40.000 vrijwilligers van groot belang. Vrijwilligers zijn gedreven enthousiaste betrokken mensen, vaak als stille kracht op de achtergrond. Vrijwilligers zijn onmisbaar want zonder hun tomeloze inzet zouden vele voorzieningen niet kunnen ontstaan en bestaan. Vele organisaties draaien volledig op vrijwilligers.

De provincie stimuleert en ondersteunt via de boekjaarsubsidie aan het Erfgoedhuis Zuid-Holland de inzet van vrijwilligers. Het Erfgoedhuis Zuid-Holland biedt vrijwilligers advies en ondersteuning (helpdesk), cursussen en workshops en een netwerk waar vrijwilligers elkaar kunnen ontmoeten en van elkaar kunnen leren.

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland werkt daarin samen met het Zuid-Hollands landschap in de Groene Motor. Onderdeel is een platform voor vrijwilligers in erfgoed en groen “Zelf doen in erfgoed en groen”. Daar wordt ook bijv. de mogelijkheid van gereedschap uitleen aangeboden.

Jaarlijks organiseert de provincie een vrijwilligersdag om alle vrijwilligers te bedanken. De provincie stimuleert de inzet van vrijwilligers onder meer door het verstrekken van subsidies aan erfgoedprojecten en aan subsidies voor publieksbereik archeologie, waarbij de ureninzet van vrijwilligers als cofinanciering wordt beschouwd.

Om de komende jaren ons culturele erfgoed op een verantwoorde wijze voor de toekomst veilig te stellen zijn de kennis en vaardigheden van restauratie hard nodig. De provincie Zuid-Holland ondersteunt de stichting Restauratie Opleidingsprojecten (ROP). ROP stimuleert leerlingen die in de bouw hun opleiding begonnen zijn, te interesseren en te motiveren voor het restauratie vak. Om mogelijk te maken dat voldoende restauratievaklieden kunnen worden opgeleid, zorgt ROP voor geschikte opleidingsprojecten

Op het gebied van molens subsidieert de provincie via het Erfgoedhuis Zuid-Holland het molennetwerk, advies en ondersteuning en deskundigheidsbevordering van moleneigenaren en molenaars. Dit draagt bij aan het behoud van het ambacht van molenaar.

5. *Hoe bereik je de inwoner van Zuid-Holland voor cultuur? Hoe bereik je jongeren? Kunnen we de doelstelling van de erfgoedlijnen uniformeren?*

Antwoord

Het is van belang dat inwoners van Zuid-Holland het cultureel erfgoed in Zuid-Holland kunnen bezoeken en beleven. De inwoners worden bereikt via de verschillende kanalen zoals nieuwsbrieven, websites (o.a. Geschiedenis van Zuid-Holland, Portal Archeologie) en actieve inzet van social media. Doordat het beleven van erfgoed deze collegeperiode veel aandacht krijgt vinden er ook veel evenementen en activiteiten plaats die het grote publiek bereiken. Voorbeelden hiervan zijn de Bunkerdag, Dag van het Kasteel, Waterliniefestival, Nationale Archeologiedagen en de Slag bij Vlaardingen.

Met deze evenementen worden ook jongeren bereikt (junior havendagfestival op Goeree-Overflakkee, Romeinenweek in Alphen aan den Rijn). Specifiek gericht op jongeren zijn en worden er educatieprogramma's ontwikkeld binnen de erfgoedlijnen en rond archeologie.

Het doel van alle zeven erfgoedlijnen is het behoud van het erfgoed voor de toekomst, door dit te beschermen, te benutten en beleefbaar te maken. In die zin is er sprake van een uniforme doelstelling. Per erfgoedlijn is de uitwerking maatwerk.

6. *Hoe wordt tevredenheid van de inwoners in Zuid-Holland over het culturele aanbod gemeten?*

Antwoord

De provincie meet de tevredenheid van de inwoners over het culturele aanbod in zijn algemeenheid niet zelf. Dit doen gemeenten over het algemeen. De instellingen die de provincie subsidieert (tweede lijns organisaties) meten zelf vaak ook de tevredenheid van hun klanten. Ook binnen een aantal projecten wordt regelmatig de waardering en tevredenheid van bezoekers/deelnemers gemeten.

Jaarlijks wordt de waardering (tevredenheid) van de iconen van de erfgoedlijnen gemonitord.

Steeds meer onderzoeken geven aan dat de waardering in het algemeen van cultuurhistorie in de woon- en leefomgeving toeneemt en meeweegt als vestigingsfactor (identiteit).

Sub thema: Cultuurparticipatie en bibliotheken

7. *Hoe ondersteunt de provincie de 'doorontwikkeling' van de bibliotheken met hun nieuwe functies, zoals plek van ontmoeting en dialoog?*

Antwoord

De bibliotheeksector is in beweging. Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen dwingen de sector om te blijven vernieuwen. Innovatie in de bibliotheeksector moet structureel worden en dat vraagt een groot aanpassingsvermogen van de bibliotheek en haar medewerkers. Om vernieuwingen door te voeren hebben bibliotheken hulp nodig. De Wet stelsel openbare bibliotheken gaat er van uit dat de provinciale ondersteuningsinstellingen, die gesubsidieerd worden door de provincie, zorgen voor ontwikkeling van innovaties ten behoeve van lokale bibliotheken. Dit doen de provinciale ondersteuningsinstellingen samen met andere partijen zoals Vereniging Openbare Bibliotheken, de Samenwerkende Provinciale ondersteuningsinstellingen Nederland en de Koninklijke Bibliotheek. Deze partijen hebben een gezamenlijke innovatieagenda opgesteld met als hoofddoel om de vernieuwingskracht van de bibliotheeksector te versterken. In deze innovatieagenda hebben de vijf bibliotheekfuncties, waaronder organiseren van ontmoeting en debat, een centrale plaats.

De provincie Zuid-Holland heeft voor het jaar 2017 € 5 miljoen subsidie ter beschikking gesteld aan de provinciale ondersteuningsinstelling van Zuid-Holland ter ondersteuning van de lokale bibliotheken in onze provincie. Van dit bedrag is € 3 miljoen bestemd voor het ontwikkelen en doorvoeren van vernieuwingen op diverse terreinen.

8. *Welke inspanningen heeft de provincie in 2017 hiervoor geleverd?*

Antwoord:

Zie antwoord op vraag 7.

9. *Wat zijn de effecten van de bezuinigingen van gemeenten op de bibliotheken?*

Antwoord

De Koninklijke Bibliotheek stelt jaarlijks een rapportage op met trends in het stelsel van openbare bibliotheken. Deze rapportage gaat ook in op de gevolgen van de gemeentelijke bezuinigingen op de bibliotheken en deze gelden ook voor Zuid-Holland. In de rapportage staat het volgende:

De 154 openbare bibliotheekorganisaties in Nederland ontvingen in 2016 423 miljoen euro aan subsidies. Daarvan was het overgrote deel, 412 miljoen, afkomstig van gemeenten. Tussen 2005 en 2010 groeiden de subsidiebeten aanzienlijk. De teruglopende omvang van het gemeentefonds in de jaren daarna door de economische recessie leidden tot een stabilisatie en daarna een gevoelige teruggang van de inkomsten. Sinds 2010 is het subsidieniveau met 10% gedaald. Deze teruggang heeft vooral gevolgen gehad voor het personeelsbestand. Dat is op landelijk niveau uitgedrukt in personen teruggelopen van 8.970 tot 6.639 tussen 2010

en 2016, een daling van 25%. In arbeidsjaren bedroeg de teruggang 21% (van 5.190 naar 4.076).

Ook heeft de teruggang van de subsidie gevolgen gehad voor het aantal en soort vestigingen. Dit is echter het resultaat van een aantal gelijktijdige ontwikkelingen. Naast de bezuiniging en de sluiting van vestigingen zijn er ook nieuwe dienstverleningsconcepten ontwikkeld en ingevoerd, zoals de Bibliotheek op School. Deze hebben functies van de fysieke vestigingen overgenomen. Er zijn niet alleen vestigingen gesloten, op enkele plekken is er in dezelfde periode groei. In de grote steden zijn in wijken met een grote sociale opgave nieuwe bibliotheekvestigingen geopend of eerder gesloten vestigingen heropend.

10. *Er zijn specifieke groepen zoals ouderen en kinderen die door gebrek aan vervoersmogelijkheden onvoldoende gebruik maken van culturele voorzieningen. In hoeverre kan de provincie dit faciliteren?*

Antwoord

De fysieke aanwezigheid van culturele voorzieningen en een goede spreiding en bereikbaarheid daarvan zijn voorwaarden om alle inwoners toegang te bieden tot cultuur. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het lokale voorzieningenniveau en maken daar eigen keuzes in.

Op dit moment heeft de provincie een onderzoek naar Sociale Inclusiviteit en Vervoersarmoede laten uitvoeren in het kader van borging kennis sociaal domein. Onderwerp van onderzoek is de mate waarin algemene voorzieningen, zoals culturele instellingen, geografisch bereikbaar zijn voor de desbetreffende doelgroepen in Zuid-Holland. De resultaten van dit onderzoek zijn bestemd voor de concernopgaven Programma Verstedelijking en Best Bereikbare Provincie en kunnen worden verwerkt in het beleid op het gebied van mobiliteit en (openbaar) vervoer.

Den Haag, 3 juli 2018

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit